

Međugeneracijskom suradnjom do obnove umjetnosti i kulture UP.02.1.1.14.0017

Ante Brešić Mikulić

doktorand hum. znanosti, mag. art.

Program serije radionica:

Suvremeno kiparstvo danas u Hrvatskoj i svijetu

Termini radionica:

Prvi dio radionice dana 25.03.2021. (četvrtak) s početkom u 18:00 do 20:00

Drugi dio radionice dana 26.03.2021. (petak) s početkom u 18:00 do 20:00

Treći dio radionice dana 27.03.2021. (subota) s početkom u 17:00 do 19:00

Četvrti dio radionice dana 28.03.2021. (nedjelja) s početkom u 17:00 do 19:00

Radionica je sastavljena programski od uvodnog djela u kojem se prolazi kroz opći uvod u povijest umjetnosti. Tijekom radionice polaznici se upoznaju s osnovnom metodologijom pristupa skulpturalnom djelu (pristup Matka Peića), njegovoj prozaičnosti, plastičnosti i formi (Ive Šimata Banova), općoj povijesti umjetnosti (PJE Davis, WB Denny itd), te modernoj i suvremenoj teoriji estetike (Jerrold Levinson, Roger Scruton itd). Uvodni i prvotni dio radionice koncipiran je kroz metodološki način pristupa likovnom djelu, upoznavanje sa stilskim odrednicama, stilskim grupacijama i stilskim erama i u konačnici komparaciji suvremenih svjetskih i hrvatskih kipara 20. i 21. stoljeća.

Uvodni dio o pristupu skulpturalnom djelu pregledavamo kroz tri primjera skulpture i našeg poimanja skulpture. Uzimajući antičke grko-rimske uzore kroz primjer kipara Polikleta i njegovo djelo Dorifor (kopljonoša), te nagli skok na renesansnog kipara Michelangela i njegovo veledjelo Davida. Nakon čega pregledavamo odnos poimanja skulpture kao monokromatske cjeline kao nasljeđa renesanse, te uz primjer rekonstrukcije samih grkorimskih skulptura u boji. Početak općeg pregleda velikih umjetnika i grupacija koji utječu na stvaranje novih likovnih pravaca u moderno i suvremeno doba započinjemo kroz godine druge polovice 19. stoljeća i prelazak iz akademističkih i tzv. historijskih formi u one moderne. Unutar tog razdoblja upoznaju se s nekoliko odrednica koje čine kiparsku produkciju tog vremena kao što su umjetnička vrijednost, skulptura u javnom prostoru, utjecaj naručitelja na javnu

Međugeneracijskom suradnjom do obnove umjetnosti i kulture

UP.02.1.1.14.0017

plastiku, odnos države i umjetnika u proizvodnji spomenika javne plastike i odrednice začetka modernih stilova. U kiparskom pregledu to uključuje stilove i njihove stilske predstavnike kao što su Jean-Baptiste Carpeaux kao predstavnika historijskog kiparstva i alegorizma javne plastike, realizam u kiparstvu kroz razvoj naturalizma, pojma skovanog od Jules-Antoine Castagnaryja. Nadalje stilski razvoj kroz Auguste Rodina, smatranog ocem modernog kiparstva, njegov kiparski odgovor tadašnjim kretanjima impresionizma i simbolizma u slikarstvu kroz pregled djela Građani Calaisa, Poljubac i Mislioc.

Prva velika dioba stilova povijesti i stilova modernog doba, prikaz više mišljenja koja se sputavaju na pitanju kada prestaje povijesna era, a kada počinje moderna. Uzimajući Rodina, tada pregledavamo i pojam umjetničkog nadovezivanja i klasične forme uspoređujući djela i autore kao što su Vratnica krstionice sv. Ivana u Firenzi Lorenza Ghibertija i Vrata pakla Augusta Rodina, te pojam umjetničkog omaža (omage) kroz direktnu usporedbu Auguste Rodina – Constantina Brâncușija. Kroz istoimena djela Poljubac.

Sljedeća velika stilska odrednica je kroz secesijsko kiparstvo gdje uzimamo najbolji primjer odnosa kiparstva i arhitekture, te njihov suživot kao zasebnu tematsku cjelinu. Uz primjer Antonia Gaudija i Louisa Sullivana osvrćemo se na suodnos arhitekture i kiparstva kroz nekoliko primjera secesijske i historicističke arhitekture, kao i velikih arhitektonsko-kiparskih zahvata u javnoj plastici na primjeru. Također se osvrćemo na pojam Gesamtkunstwerka kao idealnog spoja obrtništva, arhitekture i umjetnosti.

Promjenu paradigme u umjetnosti započinjemo s fontanom (pisoarom) Marcela Duchampa, koristeći redimade (ReadyMade) kao novo sredstvo likovne komunikacije autora s publikom, primjer Raula Hasmana. Razvoj avangardnih stilova i pokreta. Pomicanje granica kiparstva na svakodnevne predmete, lijevanje svakodnevnih predmeta u skulpture (negativ-pozitiv) i korištenje svakodnevnih predmeta kao skulpturalnih radova. Nove stilove 20. stoljeća kroz primjere kubističke skulpture Aleksandra Archipenka, Pabla Picassa i Constantina Brâncușija. Prijelazni ili sustilni elementi kubizma i futurizma kroz primjer Umberta Boccionija (Spiralne ekspanzije mišića u pokretu), utjecaj tehnologije na umjetnost. Razvoj industrije i sredstava kretanja kao teme skulpture, prikaz stanja pokreta kao tema futurističkog stila. Pojava ekspresionizma i ekspresivne skulpture kroz primjer Ernsta Barlacha. Otvaranje tematike totalitarne umjetnosti, tj. Odnosu umjetnosti i totalitarnih režima. Povijesni osvrt na Bauhaus i njegovo ukidanje, Izložba Entartete kunst (Degenerična umjetnost). Razvoj herojskog realizma na primjeru Arna Brekera i fašistički pandan kroz umjetnost racionalizma, primjer Palazzo della Civiltà Italiana (Giovanni Guerrini i drugi) ogoljenje klasične forme i njezina monumentalizacija. Kipari Publio Morbiducci i Alberto de Felci sa skulpturama Kastora i Polideuka. Usporedba s jugoslavenskim pandanom monarhofašističke umjetnosti s primjerom hrvatskog kipara tzv. Jugoslavenskog stila, Ivana Meštrovića. Razvoj socijalističke totalitarne umjetnosti, skulpture Staljina i današnje komunističke zemlje u pogledu naturalizma. Hrvatski pandan kroz primjer Augustinčića. Djelomično prihvaćanje avangardnih formi pred Drugi svjetski rat primjer Kolektivističke kuće, spomenika internacionali.

Međugeneracijskom suradnjom do obnove umjetnosti i kulture

UP.02.1.1.14.0017

Umjetnost nakon Drugog svjetskog rata, pojam razdoblja postmoderne? Prebacivanje umjetničkih središta iz Europe u SAD. Prijazni put prikazujemo po primjeru američkog kipara koji je velik dio života proveo u Europi, Man Raya koji stilski se veže uz dadaizam i nadrealizma, koristeći nove forme komunikacije. On biva prvim velikim američkim kiparom modernih i postmodernih stilova. Također spominjemo autore kao što su Méret Oppenheim, te predstavnike apstraktnog pokreta u kiparstvu Jean Arp, Barbara Hepworth, David Smith i Henry Moore. Postepenim odbacivanjem apstraktnog ekspresionizma dolazi do zaokreta u umjetnosti i pojava novih stileva i grupa vezanih uz problematiku konzumerističkog društva kao što su minimalizam, pop art, fluksus, arte powera itd., kao i novih područja umjetničkog djelovanja u sferi ambijentalne umjetnosti, site specifica itd. Među autorima valja spomenuti Roberta Rauschenberga, Allana Kapprowa, Georgea Segala, Geoga Maciunasa, Joseph Beuys itd. Napretkom novih tehnologija dolazi do novih pravaca u skulpturi, počinje se promišljati o mobilnim skulpturama, opp-artu, kinetičkoj umjetnosti, pojmu informacijske umjetnosti, video arta i u konačnici digitalne umjetnosti. Neki od primjera su Laslo MóholyNágy, Le Corbusier (arhitektonski pristup monumentalnoj javnoj plastici), Louise Nevelson, George Rickey, Nicolas Schoeffler, Joseph Kosuth, Dan Flavin, Lyman Whitaker, Nicolas Schöffer, Bruce Nauman, Nam June Paik. Neopopartističke tendencije, hiperealizam, cinični realizam i suvremena kretanja i propitkivanje same umjetnosti današnjice uzimamo kroz primjere Jeffa Koonsa, Damiena Hirsta (grupa Young British Artists), Rona Mueckea, Marca Quinna, Kenji Yanobeia itd.

Kiparstvo u Hrvatskoj nakon Drugog svjetskog rada gledamo kroz odmak od socijalističkog realizma i monumentalizma koji je resio vid umjetničke produkcije 1940tih i 1950tih godina. Zahvaljujući političkim promjenama i odmicanju od Sovjetskog saveza dolazi do otvaranja mogućnosti novih umjetničkih promišljanja prema stilevima zapada. Upravo je u toj sferi tzv. jugoslavenska i time hrvatska umjetnost druge polovice 20. stoljeća se pokazala izuzetno naprednom naspram drugih socijalističkih zemalja. Valja naglasiti da je bez obzira na otvorenost i naprednost same umjetničke produkcije, razdoblje od 1945. do 1990. izuzetno obojeno totalitarnim socijalističkim sustavom. Tako država biva primarnim naručiocem javne plastike, zbog kojeg ona biva podređena teškom ideološkom narativu, kao i otvorenoj i pasivnoj vrsti cenzure. Umjetnici tog doba nisu ulazili u opću kritiku socijalističkog sustava, niti postoji ijedno skulpturalno djelo koje biva otvorenom kritikom tog sustava. Jedini pogled kritičke umjetnosti biva na pojavu različitih problematika u društvu i to isključivo na samu pojavu problema kao što je primjerice siromaštvo, no ne i kritika državnog uređenja koje dovodi do te točke. U slučaju hrvatskog kiparstva imamo slične zapadne trendove odbacivanja totalitarnog monumentalizma, iako on nikada neće biti u potpunosti odbačen u razdoblju socijalizma, vidljivo je poticanje na tada suvremeno umjetničkog i stilsko razmišljanje. Zato uzimamo primjer Antuna Augustinčića koji se od herojskog i soc. realističkog stila približava ekspresiji, nadalje među kipare ekspresije kao valja spomenuti Vanju Radauša, Ksenija Kantoci i raniju fazu Vojina Bakića. Ekspresionističke i postkubističke radove Koste Angelija Radovanija. Također postoji i nastavak lirske skulpture, tj. modernističkih tendencija pred Drugog svjetski rat koje možemo vidjeti i na primjeru kipara Frane Kršinića koji osnovni stil nadograđuju pojedinim novijim stilskim intervencijama. Najveći odmak i osobu koju s razlogom Ive Šimat Banov nazivam obnoviteljem hrvatskog kiparstva vidimo u Vojinu Bakiću koji prihvaća tadašnja zapadna kretanja u umjetnosti kao što su kinetička umjetnost, oppart, minimalizam i apstrakcija kroz primjere djela Razlistana forma, Bik, Cirkulacija u prostoru i

Međugeneracijskom suradnjom do obnove umjetnosti i kulture

UP.02.1.1.14.0017

Svjetlosni oblici. S ovim autorom otvaramo i tematiku ideologije i javne skulpture danas, pitanja ideološkog narativa i umjetničke vrijednosti. Utjecaj tehnološkog razvoja i umjetnosti koje proizlaze iz tog vida možemo pratiti u autorima kao što su Aleksandar Srnec, Ivan Picelj, Ivan Kožarić i drugi posebice vezani uz grupaciju EXAT 51. Novi pogledi također uzeti kroz razvoj kinetizma, elektronike, genetike, tehnike i prvog doba informacije vidljivi su u radovima Vjenceslava Richtera, Dušana Džamonje, Miroslava Šuteja, a svakako veliki preokret u umjetnosti nosi grupacija Nove tendencije (1961.-1973.) koji otvaraju suvremenu svjetsku likovnu problematiku u Hrvatskoj i daju valjan hrvatski pandan svjetskim kretanjima. U ovim začetcima svjetlosne umjetnosti možemo navesti kao primjer Vladimira Bonačića i Kolomana Novaka. Popartističkom gledištu hrvatski pandan možemo vidjeti u utjecajima poparta na radove Ljerke Šibenik, kao i popartistički vid vidljiv u određenim elementima Vaska Lipovca, Stanka Jančića i Ratka Petrića. Velika grupacija i zaokret u likovnoj tematici tadašnjeg kiparstva čini grupacija Biafra (1970.1978.) koja ponajprije kroz ekspresionizam koristeći se novim likovnim područjima biva iznimno društveno kritička umjetnost, možda jedan od najvećih izdanaka jest svakako Stjepan Gračan. Suvremeno kiparstvo i propitkivanje trenutnih kretanja u umjetnosti uzimamo kroz prijelomne godine od 1990tih sve do danas, kada dolazi do pojave novih umjetničkih postmodernih kretanja, kao i nove problematike javne skulpture i njene prezentacije. Sferu suvremene umjetnosti možemo pregledati kroz radove Damira Sokića, Petra Barišića, Damira Očka, Dubravke Lošić Kristijana Kožula i drugih većinom u mlađoj generaciji umjetnika.

Preporučena literatura za sudionike:

- *Hrvatsko kiparstvo od 1950. Do danas, Ive Šimat Banov
- *Jansonova povijest umjetnosti, grupa autora
- *Enciklopedija lik. umjetnosti, grupa autora
- *Hrvatska likovna enciklopedija, grupa autora
- *Svjetovi umjetnosti, H.S. Becker
- *Novi eseji o psihologiji umjetnosti, R. Arnheim
- *Estetsko razumijevanje: eseji u filozofiji umjetnosti i kulture, Roger Scruton
- *Umjetnost i mašta: studija filozofije uma, Roger Scruton

MEDUGENERACIJSKOM SURADNJOM
DO OBNOVE UMJETNOSTI I KULTURE

